

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการสงเคราะห์เด็กหญิงด้อยโอกาส : กรณีศึกษาโครงการหอพักหญิงดรุณรักษ์ในพระราชานุเคราะห์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โรงเรียนนันทบุรีวิทยา วัดพระธาตุช้างค้ำ จังหวัดน่าน มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการสงเคราะห์เด็กหญิงด้อยโอกาสในโครงการหอพักหญิงดรุณรักษ์ในพระราชานุเคราะห์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ในการสงเคราะห์เด็กหญิงด้อยโอกาสในโครงการหอพักหญิงดรุณรักษ์ในพระราชานุเคราะห์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี 3) เพื่อศึกษาทัศนคติและความคาดหวังของเด็กหญิงด้อยโอกาสในโครงการหอพักหญิงดรุณรักษ์ในพระราชานุเคราะห์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์

การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยใช้การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Research) โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามจำนวน 59 ชุด จากนักเรียนหอพักหญิงดรุณรักษ์ในพระราชานุเคราะห์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โรงเรียนนันทบุรีวิทยา วัดพระธาตุช้างค้ำ จังหวัดน่าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสืบค้นจากข้อมูลที่มีอยู่แล้ว ได้แก่ พระไตรปิฎก อรรถกถา หนังสือเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครูผู้สอน พระผู้เริ่มก่อตั้งและพระผู้เข้าไปช่วยสอน รวมถึงการสำรวจความคิดเห็นของเด็กหญิงด้อยโอกาสในโครงการด้วย

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ คือ การนำข้อมูลที่ศึกษาและเก็บรวบรวมได้มาจากเอกสาร แบบสอบถามและการสัมภาษณ์มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยมีผลที่ได้รับจากการวิจัยโดยสรุป ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับสังคมไทยในปัจจุบันสะท้อนออกมาให้เห็นในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด การว่างงาน ความไม่สามัคคีทะเลาะเบาะแว้งกันของคนในชาติ การหย่าร้าง เรื่อยมาจนกระทั่งถึงปัญหาครอบครัวซึ่งมีเด็กถูกทอดทิ้ง

ก่อให้เกิดเด็กด้อยโอกาสขึ้นในสังคมไทย แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยกำลังตกอยู่ในภาวะวิกฤต ปัญหาต่างๆ เหล่านี้จะพบได้ทั่วไปและสื่อต่างๆ ก็ได้ฉายภาพดังกล่าวให้เห็น ในขณะที่ประเทศไทยที่ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศนับถือพุทธศาสนา และได้มีการรณรงค์ให้คนไทยในสังคมไทยได้เห็นถึงประโยชน์และคุณค่าของสถาบันพุทธศาสนา ภาครัฐก็ได้มีการให้โอกาสพระสงฆ์ไปสอนพุทธศาสนาในโรงเรียนทั่วประเทศ สถาบันการศึกษาต่างๆ เปิดสอนพุทธศาสนาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีถึงปริญญาเอก

ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมและการพยายามทำให้คนไทยได้เห็นความสำคัญของพุทธศาสนา สะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยเริ่มจะตระหนักถึงความสำคัญของพุทธศาสนา และเห็นว่าหลักธรรมคำสอนในทางพุทธศาสนาสามารถนำมาใช้เพื่อแก้วิกฤตการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมได้ หากจะกล่าวถึงความสำคัญของพุทธศาสนาในปัจจุบัน พระสงฆ์เป็นปัจจัยหลักที่สำคัญ เพราะการเผยแผ่พระธรรมคำสอนนั้นพระสงฆ์มีบทบาทมาก การศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในครั้งนี้ ก็เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นถึงบทบาทและความสำคัญของพระสงฆ์

ผลการศึกษาในครั้งนี้ได้พบว่า พระสงฆ์จำนวนหนึ่งในสังคมไทยได้พยายามในการทำบทบาทต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาแก่เด็กซึ่งประสบปัญหาในการดำเนินชีวิตและขาดโอกาสทางการศึกษา โดยเรียกเด็กที่มีสภาพปัญหาอย่างนี้ว่า “เด็กด้อยโอกาส” ซึ่งในอดีตที่ผ่านมาพระสงฆ์ได้ช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสในสังคมไทยให้ได้รับการศึกษาจนกระทั่งประสบผลสำเร็จและไปประกอบอาชีพที่ดีจำนวนมาก ซึ่งอยู่ในรูปแบบของการรับเข้ามาเป็น “ศิษย์วัด” หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า “เด็กวัด” ในอดีตเด็กวัดบางคนต่อมาเจริญก้าวหน้าถึงขั้นเป็นนายกรัฐมนตรีของประเทศไทยก็มี

แต่กระนั้นเด็กที่ประสบปัญหาในชีวิต เช่น เด็กด้อยโอกาส ไม่ใช่จะมีแต่เด็กชายเท่านั้น ยังมีเด็กหญิงเป็นจำนวนมากที่ประสบปัญหาไม่น้อยไปกว่าเด็กชาย ซึ่งในงานวิจัยฉบับนี้เรียกว่า “เด็กหญิงด้อยโอกาส” เด็กหญิงกลุ่มนี้อาศัยอยู่ในจังหวัดน่าน ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีความทุรกันดารและห่างไกลแห่งหนึ่งของประเทศ เด็กหญิงกลุ่มดังกล่าวมีทั้งชาวไทยพื้นราบและชาวไทยภูเขา ที่ล้วนแต่ประสบปัญหาในการดำเนินชีวิตที่ยากลำบาก บางคนพ่อแม่เสียชีวิต บางคนพ่อแม่หย่าร้างกัน บางคนขาดผู้อุปการะ แต่ที่มีจำนวนมากที่สุดคือ ครอบครัวยากจนมาก

เด็กหญิงด้อยโอกาสกลุ่มนี้ได้รับการช่วยเหลือให้มีโอกาสที่ดีในการดำเนินชีวิต และได้รับโอกาสทางการศึกษาจากโรงเรียนนันทบุรีวิทยา ซึ่งบริหารงานภายใต้ความอุปถัมภ์ของพระสงฆ์วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร อันเกิดจากแนวพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องจากเห็นว่าโรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนการกุศลของวัดและมีพระสงฆ์ให้การ

อุปถัมภ์ การที่ได้เด็กหญิงกลุ่มนี้ได้อยู่อาศัยในหอพักของโรงเรียนและมีพระสงฆ์ช่วยในการปลูกฝังจริยธรรมน่าจะทำให้การดำเนินงานช่วยเหลือเด็กหญิงเป็นไปด้วยดี

ด้วยเหตุนี้จึงเกิดโครงการชื่อว่า “โครงการหอพักหญิงดรุณรักษ์ในพระราชานุเคราะห์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี” ขึ้นมา โดยมีคณะกรรมการที่โรงเรียนจัดตั้งขึ้นซึ่งประกอบไปด้วยพระสงฆ์และฆราวาส ซึ่งประธานโครงการฯท่านแรกเป็นพระสงฆ์ เมื่อโครงการฯเกิดขึ้นมาพระสงฆ์ก็ได้ให้การสงเคราะห์ดูแลมาโดยตลอด พระสงฆ์ที่ทำการสงเคราะห์เด็กหญิงด้วยโอกาสในโครงการนี้ ประกอบด้วยพระสงฆ์ 3 กลุ่ม คือ พระสงฆ์กลุ่มผู้บริหาร พระสงฆ์กลุ่มครูอาจารย์ของโรงเรียนนันทบุรีวิทยา และพระสงฆ์บัณฑิตอาสา วิทยาลัยศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล

พระสงฆ์ทั้ง 3 กลุ่ม มีบทบาทสำคัญในการสงเคราะห์เด็กหญิงด้วยโอกาสในโครงการนี้ด้วยการ สงเคราะห์ด้านสวัสดิการ (ปัจจัย 4) ด้านการปลูกฝังจริยธรรม ด้านการศึกษา ด้านอาชีพ และด้านสุขภาพอนามัย อันเป็นบทบาทด้านต่าง ๆ ที่พระสงฆ์ให้การสงเคราะห์แก่ประชาชนในปัจจุบัน

การสงเคราะห์ของพระสงฆ์ทั้ง 5 ด้านในโครงการนี้ยังพบปัญหาและอุปสรรคในการสงเคราะห์เด็กหญิงด้วยโอกาสในโครงการฯบ้างบางประการ คือ ปัญหาสถานภาพของพระสงฆ์กับเด็กหญิงที่บางครั้งเกิดความไม่เข้าใจจากผู้พบเห็นที่ไม่ได้อยู่ใกล้ชิดการทำงานในโครงการฯ โดยมองว่าพระสงฆ์เข้ามาใกล้ชิดเด็กหญิงอาจก่อให้เกิดความเสียหายได้ ซึ่งพระสงฆ์เองก็ได้แก้ปัญหาคือไม่เข้าไปที่หอพักหญิงเพียงลำพังและในยามวิกาล ปัญหาต่อมาก็คือ ปัญหาการขาดการประสานงานกันระหว่างพระสงฆ์ ผู้บริหาร ครูอาจารย์ผู้ดูแล และเด็กหญิงฯ ทำให้บางครั้งการสงเคราะห์ของพระสงฆ์ไม่ตรงกับความต้องการของโครงการฯและความต้องการของเด็กหญิงฯ เช่น การสงเคราะห์ในสิ่งที่มีเกินความต้องการ หรือความไม่พร้อมของเด็กที่จะรับการสงเคราะห์ดังกล่าวของการนำไปปฏิบัติธรรมนอกสถานที่ เป็นต้น ทั้งนี้ปัญหาต่างๆที่พบเกิดจากขาดการจัดทำแผนงานในการสงเคราะห์ที่จะต้องทำร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายแม้กระทั่งตัวเด็กเอง ถ้ามีแผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจนปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นก็จะลดน้อยลงไปได้

อย่างไรก็ตามบทบาทการสงเคราะห์ของพระสงฆ์ที่มีต่อเด็กหญิงด้วยโอกาสในโครงการฯ ในภาพรวมถือว่าเป็นผลดีต่อเด็กหญิงกลุ่มนี้ ทำให้เด็กหญิงได้มีที่พึ่งพิงอาศัย มีการศึกษา มีสุขภาพกายสุขภาพใจที่ดี บทบาทของพระสงฆ์ยังช่วยให้เด็กหญิงได้เรียนรู้หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งนำมาเติมเต็มและเป็นกำลังใจให้เด็กหญิงได้พบกับแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดี เด็กหญิงด้วยโอกาสซึ่งเป็นชาวไทยที่มาจากหลากหลายชาติพันธุ์ยังซาบซึ้งและมี

ทัศนคติที่ดีต่อพระสงฆ์และต่อพุทธศาสนา นับว่าบทบาทการสงเคราะห์ของพระสงฆ์ได้มีส่วนช่วยเหลือให้ผู้ที่ยึดโอกาสในสังคมได้ใช้การศึกษาพัฒนาชีวิตตนเอง เป็นการลดช่องว่างทางสังคม และช่วยจรรโลงสังคมให้อยู่กันด้วยความสันติสุข และเด็กหญิงด้อยโอกาสกับผู้เกี่ยวข้องในโครงการยังคาดหวังที่จะเห็นบทบาทของพระสงฆ์ได้ดำเนินการสงเคราะห์ให้กับโครงการนี้ต่อไป เพราะการสงเคราะห์ของพระสงฆ์ช่วยให้การดำเนินงานของโครงการที่มีงบประมาณน้อยแต่มีภาระค่าใช้จ่ายมากพอสมควร ทำให้การดำเนินงานบริหารโครงการมีความคล่องตัวขึ้น ทั้งนี้เพื่ออนาคตของเด็กหญิงด้อยโอกาสเหล่านี้จะได้ช่วยตนเองได้ ซึ่งเมื่อช่วยตนเองได้แล้วจะได้ช่วยสังคมและประเทศชาติต่อไป

ท้ายที่สุดนี้บทบาทและโครงการดังกล่าวที่พระสงฆ์ให้การสงเคราะห์น่าจะเป็นแบบอย่างให้แก่พระสงฆ์ในที่อื่น ๆ ได้นำไปปฏิบัติ และเป็นตัวอย่างให้กับองค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ ได้นำไปศึกษาและปรับใช้ให้ตรงกับบริบททางสังคมของที่นั้น ๆ ประการสุดท้ายแสดงให้เห็นว่าสังคมไทยเป็นสังคมพุทธที่พระสงฆ์สามารถนำบทบาทของการเป็นพระไปช่วยเหลือสังคม อันเป็นการแสดงออกให้เห็นถึงคุณค่าและบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคมไทยด้วย

5.2 ข้อเสนอแนะและการนำไปใช้

1. จากผลการวิจัยทำให้ทราบบทบาทของพระสงฆ์ในการสงเคราะห์เด็กหญิงด้อยโอกาสในโครงการหอพักหญิงดรุณรักษ์ในพระราชานุเคราะห์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พบว่าพระสงฆ์มีบทบาทในโครงการนี้เป็นอย่างมากแต่ระบบการทำงานสงเคราะห์แก่เด็กหญิงยังไม่มีประสานงานกันกับฝ่ายบริหารและผู้ดูแลเท่าที่ควร ควรที่จะได้มีการประชุมกันทำแผนปฏิบัติงานเพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2. ประเด็นปัญหาที่ได้รับจากการวิจัย คือ โครงการหอพักหญิงดรุณรักษ์ในพระราชานุเคราะห์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ดูแลหอพัก ควรพิจารณาและนำไปใช้ในการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงการจัดการสงเคราะห์ เพื่อให้มีความสมดุลจะได้ทำให้เด็กหญิงด้อยโอกาสได้รับประโยชน์สูงสุด